

ПРЯМА МОВА

Прямою мовою називають чуже мовлення, передане дослівно, з повним збереженням змісту, форми й інтонації: *«А нашому братові, - увернув грізно Чіпка, - треба стерегти свого брата, а не тільки про себе думати».*

Пряма мова зазвичай супроводжується словами автора, які вказують, кому вона належить. Щодо прямої мови вони можуть займати різну позицію (стояти перед прямою мовою, після неї чи в середині неї).

Розділові знаки при прямій мові

Правило	Приклади
«П», - а.	<i>«Не на тебе ждуть я буду», - поет відповідає.</i>
«П?» - а.	<i>«Хто ж се я?» - поет питає.</i>
«П!» - а.	<i>«От спасибі!» - крикнув лицар.</i>
А: «П?»	<i>Тут поет не втерпів: «Хто там?»</i>
«П, - а, - п».	<i>«Голос маю, - каже лицар, - та не тямлю віршування...»</i>
«П, - а. - П».	<i>«Ні, се я, - озвався голос. – Маю справу пильну дуже».</i>
«П? – а. - П».	<i>«Що ж? – поет на те говорить. – То за ручку та й до шлюбу».</i>
«П! – а. - П».	<i>«Годі жартів! – крикнув згорда. – Бо задам тобі я гарту».</i>
«П». – «П?» - «П...»	<i>«Прошу, намалюй мені баранця». – «Га?» - «Намалюй мені баранця...»</i>

Поет відповів, що не на неї він буде ждять.

Зауважте!

Окремого коментаря потребує випадок, коли слова автора стоять у середині прямої мови. Після слів автора ставимо кому з тире, і пряма мова починається з малої літери, якщо слова автора стоять не на межі двох речень прямої мови, а в середині одного речення прямої мови: *«Що ви, - кажу, - шукаєте?»*

Коли перша частина слів автора стосується тієї частини прямої мови, яка стоїть перед розривом, а друга – тієї, що після нього, то після слів автора ставимо двокрапку й тире, а пряма мова продовжується з великої літери (**«П, - а: - П».**): *«Знаю, що по закону, - сердито відповів на те Лозовий і додав: - Вишняку шкода».*

Літня пані засудила його:

- Як ви можете таке говорити?
- Подумайте, мадам, - відповів Лінкольн, - хіба... друзями?

А:

- Р?
- Р, - а

Цитата як різновид прямої мови

Цитата – дослівний уривок з чийогось тексту або висловлення для підтвердження якоїсь думки: *Недарма Михайло Коцюбинський називав себе в листах вогне- і сонцепоклонником, а в новелі «Intermezzo» писав: «Сонце! Я вдячний тобі. Ти сієш у мою душу золотий засів – хто знає, що вийде з того насіння. Може, вогні?»*

Коли цитату оформлюють як пряму мову, тобто супроводжують словами автора, то ставлять розділові знаки, як і при прямій мові: *Іван Драч пише про Пабло Неруду: «Цікаво стежити за цим мислителем і витівником, за цим континентом образності...»*

Цитати беруть у лапки. Якщо цитата є частиною речення, то її пишемо з малої літери: *Вільгельм фон Гумбольдт наголошував, що «в мові – дух нації».*

Якщо цитату наведено неповністю, то на місці пропуску ставимо три крапки: *Слово для Лесі Українки – це «гострий, безжалісний меч..., що здійма вразі голови з плеч».*

Коли цитують віршований текст, то його в лапки не беруть, а коли пишуть суцільним рядком, то оформлюють як звичайну прозову цитату: *Мотив збройного повстання за краще життя звучить у рядках:*

*Поховайте та вставляйте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте*